

Különös könyvet tart kezében az olvasó: egy középszerűnek mondott, századeleji orosz *poeta doctus* mégis zseniális, mégis modern, mégis európai, mégis lángolóan izgalmas remekművét, amely egyszerre lehet *megbabonázó úti olvasmány, irodalmi reveláció, komoly földrajzi és történelmi stúdium, ritka mélységű, sokkoló lelki élmény és csipkefinom pszichológiai megfigyelések füzére, okkult beavatás és fantasztikus utazás az ezotéria titkos tájain.*

Valerij Brjusov, akinek ez a könyve 1908-ban jelent meg a századforduló hatalmas szellemi viharai közepette, mindent tudott, amit az irodalomról tudni lehet, mindent tudott, amit tárgyról tudni lehet, és e mű szerencséjére nemcsak művészi eszközeivel bánt rendkívüli kidolgozottsággal és finomsággal, hanem személyes sorsa, legbelső, lelki-szellemi érdekeltségei is e regény fűtőanyagául szolgáltak. Brjusov regénye nem úgy izgalmas olvasmány tehát, mint a mai ember számára készült lektűrök, amelyeket ügyes agyak állítanak össze pontosan kikísérletezett és jól bevált receptek szerint. Bár szerzője ismeri a dramaturgia trükkjeit is, a fordulatos cselekmény mégis valódi, eleven élet, így az általa előidézett izgalom is más természetű: a lélek izgalma, amikor minden bukkanónál önmagába ütközik, minden dialógusban saját szorongó kérdéseit és vágyott-félt válaszait olvassa, minden kataklizmában saját élete eltírtolt-eltírt örömeit-tragédiáit éli át. Ha ezt nem írói bravúr közvetítené, nem is volna elviselhető. Ám Brjusov tudja, hogyan is kell kioltani az igazság okozta szorongást: fölfokozza, teatralizálja, stilizálja a húsbavágó tényeket. Eleven nyersanyagát, Ruprecht és Renáta lelkét egyfajta színpad kánpadára vonja, és mi kívülről leshetjük meg, mi történik ott; nem vagyunk kötelezve rá, hogy azonosuljunk. Ugyanezt a szerepet játssza a főhős egyes szám első személyű elbeszélése: - Nem rólam van szó – gondolhatja az olvasó. A cselekmény fordulatosága, a számtalan helyszín vagy a szellemi környezet részletgazdag leírása mind-mind e színpad díszletei: felszabadítanak, eltávolítanak a lényegtől, elszórakoztatnak, pihentetnek. A nyelvezet helyenkénti egyszerűsége fellélegzést nyújt, máshol az egzaltált, túlfűtött hang figyelmeztet: Semmi baj, színházban vagy! A színházszerűség sok funkciót lát el egyszerre: felemeli az életet a hétköznap dagonyái fölé, ugyanakkor lehetővé teszi, hogy mintegy felülről szemléld; a sötét nézőtéren elbújhatsz a magad katarzisaival, ám a színpadon éles reflektorfény világítja meg azt, aki helyetted éli át, amit te nem mersz; szabadon válthatod figyelmed fókuszát, elfordíthatod szemed a lényegről a részletek felé vagy a nézőtéren ülő önmagadra eszmélhetsz – mindezt rád bízta: csak játékteret nyújt, és közben tálcán hozza eléd azt a fontos lehetőséget, hogy felismerd a saját életed színházszerűségét: hogy magad vagy néző, szereplő, darab és díszlet.

A TŰZES ANGYAL úgy visz bele ebbe a színházba, ahogy csak a legvarázslatosabb alkotások képesek: hol teljesen magába merít, hol nagylelkűen szabadon bocsát, hol komolyan vesz, hol alig észrevehetően tréfálkozik veled, hol szórakoztató lexikont játszik, hol szívednek szegzi az igazság törét. Csak unatkozni nem hagy. És azok számára, akik azt hiszik, hogy az élet kiürült, világossá teszi, hogy az emberi lélek az, ami képtelenné válhat arra, hogy az élet kimeríthetetlenét magába fogadja; és azok számára, akik belefáradtak az álinformációk burjánzásába, megmutatja a valódi forrásokat.

Ezért valóban *izgalmas úti olvasmány a TŰZES ANGYAL*: bárhol, bármikor, ha utunkon megállunk egy pillanatra, kész arra, hogy kiemeljen a sodrásból, megbabonázzon és magunk fölé emeljen. S miközben élet és halál, szenvedély és szenvedés, tudás és tudatlanság, döntések és karmikus kényszerek, történelem és intimszféra legmélyebb bugyraiba mártja kedves olvasóját, elegáns és nagyvonalú, cizellált és reptető, mint egy „Walzer”.

Hogy a TŰZES ANGYAL *irodalmi reveláció* legyen, arról a fentiek már magukban is gondoskodnak, de sok egyebet is hozzátehetünk még. Az újra elővett igazi *nagy irodalom* mindig azzal a meglepetéssel szolgál, hogy nem képes elavulni; ha az aktuális korszak ráhelyezi a maga kódrácsát, váratlan, hihetetlen, nem sejtett minta bontakozik ki az ismertnek hitt rajzon. A mi szemünk mást lát azon a színpadon (hadd utaljak itt Bódy Gábor megálmodott TŰZES ANGYAL szcenáriumára); a mi fülünk mást hall ki abból a párbeszédből; a szerkesztés, a stílus, a szintaxis más arcát, más erényeit és gyengéit mutatja. A figyelmes, elfogulatlan olvasó igen komoly értékeket fedezhet fel a mai próza túlhajtott, kizárólag belső beszéddé fajuló vagy önmaga ellentétévé minimalizált változataival szemben álló brjuszovi írásmódor fegyelmezett és pontos, pompás és gazdag gazdaságosságában, és még érdekesebb, ha észreveszi, miben különbözik ez a próza a ma közkezen forgó „modern” olvasmányanyag zömének kiürült, racionális gazdaságosságától. Ezek mögött a különbségek között nemcsak az egyes korszakok értékpreferenciái állnak, hanem az individuális értékorientáció is; az előrehaladó, átváltozó, önmagukat felszámoló értékek mellett mindig ott vannak a perifériára húzódó, önmagukat elszigetelő, konzerválódó értékek, amelyek ezáltal képesek lesznek arra, hogy az evolutív önfelszámolásban létrejött új minőségekbe visszaoltsanak egy változatlanul maradt korábbi minőséget. Ilyen értékőrző minőség Brjuszov prózája, s talán eljött az ideje, hogy valamit visszafogadjunk abból, amit olyan alaposan elfelejtettünk. És itt nem kizárólag Brjuszovról van szó: az orosz századforduló egész szellemi élete, hosszú korszakokat összegző és előttünk álló korszakokat elővételező spirituális gazdagsága, intuíciója és emberközpontúsága mind-mind olyan értékek, melyek mintha egyenesen a mi egyfelől kiürülő és megzavarodott, másfelől kritikátlan megváltáskeresésbe hajszolódó korunknak akarnának nyújtani olyan bázist, amelyről úgy lehet elrugaszkodni a jövő felé, hogy nem rúgjuk ki magunk alól a biztos talajt.

Ez a kultúra azzal éri el bázisjellegét, hogy egyfajta komoly hűséggel őrzi a humanista értékrend szellemi eredményeit, és eközben be tudja engedni magába az ellentétes látásmódok incselkedő kísértéseit. Brjuszov maga vérbeli humanista, reneszánsz mindentudó, felvilágosult kételkedő, aki tudja az ősi tanítás igazságát: *Nézd meg és menj tovább*. Olyan ember, aki tudja, hogy bármit teszünk, *mindig úton vagyunk*, és alig van más dolgunk e világon, mint hűségesen végigjárni az utat és *nézni az elénk terülő tájat*. E táj pedig – ha jól értjük – külső és belső táj is, egyik a másikat tükröző. Brjuszov humanizmusa éppen abban lenyűgöző, hogy nem helyezi egyiket a másik fölé, ahogy nem feledkezik meg egyikről a másik rovására. Amilyen odaadó festője a lélek tájainak, épp olyan átszellemült krónikása *a külső világnak*: annak, amit mi – a szétbontás, megkülönböztetés, egymás fölé helyezés és leírás száraz nyelvén – *földrajznak és történelemnek* nevezünk; csak az ún. *objektív tényeket* relativizálja kissé.

Amit ott kint meglát, épp oly gazdag, mint amit bent észlelni képes: a középkor és a reneszánsz világát kedvelő olvasót talán Waltari remekére, a Mikáel sodró életfolyamára emlékeztetik vérbő és mégis aggályosan pontos leírásai, amelyek valóságát, hitelességét mi sem jelzi jobban, mint hogy német olvasói vonakodtak orosz írórt feltételezni: lehetetlennek érezték, hogy valaki, aki nem honfitársuk, jobban ismerje az ő világukat, vidékeiket, történelmüket, mint ők maguk. Akik tehát szeretik érzékelni egy cselekmény külső hátterét, kíváncsiak a korra és a környezetre, amelyben játszódik, nagy élvezetet meríthetnek ebből a könyvből.

Márpedig *nem is akármilyen korról, akármilyen környezetről van szó*. A *reformáció* Németországga hatalmas térbeli és időbeli csomópont, ahol összefutnak múlt és jövő szálai. Utolsó, őszi színei csillognak a középkori eszmények, a keresztény lovagkor Huizinga-i átszellemült és a népi kultúra Bahtyin által feltárt vaskos világának, és születik az új világ elvadult hitviták közepette, amelyek nem is sejtett gyümölcsöket érleltek: morális előfeltételeket a tartós, komoly tőkefelhalmozáshoz a munkát hivatásnak tekintő puritanizmus talaján; a saját mondenítésébe hanyatló katolicizmus militáns újjászületését; a tömegek emancipálódását és a technikai-tudományos forradalmat –

a történelmi Újkor megannyi elemét, amelyek egyenesen a XX. század politikai-gazdasági-világnézeti krízisébe torkoltak. Brjusov úgy vezet bennünket ebbe a világba, mint kocsmába, ahol borgőzös verekedések zajlanak a kevés józan figyelmes tekintete előtt; ahol oly igen közel kerül egymáshoz élet és halál, gyűlölet és szerelem, ostobaság és zsenialitás, angyal és démon, szenvedély és ráció, tudás és babonáság. Ez a kor repíti az országutak vándorait egy fantasztikus Új Világ felé, hogy anyagiakban és önérzetben nem is álmodott módon meggyarapodva térjenek haza, a régi világba, ahol elképesztő méreteket ölt a démónia és a boszorkányüldözés. Ez a kor csiholja a felvilágosodott, babonáitól megszabadult emberi elme modern görögtüzének első szikráit, miközben bűvópatakként szövi át – újra meg újra, ezer alakban felbukkanva – a szellemi tájat a tradíció, régi korok féltve őrzött misztikus tudása. „Régimódi egyetemeken” kérődznek megporosodott doktrínákon, miközben útszéli csavargók tanítgatják a jövő nagy beavatottjait. Mindez azonban már nem a régi, vidám vásári sokadalom, inkább kemény kiképzőtáborra kezd hasonlítani, amelynek napjai, mint Ruprecht elmeséli, „a szenvedés tüzeiben edzették keményre akaratomat, és ezen éveknek köszönhetem a *férfiember* legdrágább tulajdonságát, az önmagamban való hitet”.

Bizony nem véletlenül mondja hősünk, hogy az Újvilágban tett utazások kínjainak köszönheti mindezt. A *férfi*, aki évszázadokon át hódolt a szűzi erényeknek, most a *földrajzi felfedezések* élményeitől megacélosodva, a hatalmi és pénzügyi sikerek mámorában, valóban egy új világ: *az ipari forradalom* világának kapujában állva úgy dobja le magáról a női bálványt, hogy lehetőleg írmagja se maradjon: boldogan, csak az antikvitáshoz mérhető felszabadultsággal fogja nézni Rubens ősanóit, miután a prostituált nőt maga alá gyúrta, a látót, a tudót, az ellenszegülőt meg máglyára küldte; és ebben a mámorban fog majd hozzá annak a világnak a hihetetlenül gyors felépítéséhez, amely végre az ő világa lesz: *a gépek, a termelés, a pénz, a politikum és az információ világa*. Ez az ellenteremtés, a „második valóság”, amelyben végre ő van otthon, a kemény harcokban megedződött, saját munkájának morális hátteret teremtő, apránként mindenféle – vallási, erkölcsi, anyagi, természeti – „terror” magáról lerázó férfi, a sokat tudó magyar nyelv *ember*-e. Aki önmaga, önfajtája bírja, lelkiismerete, „lelkiismeretének hangja, a bosszúállás hangja!”, s aki számára a nő nem ember („*néember*”), csak önnön homályos múltjából felderengő, gonoszra csábító kísértet: „Szinte mint a tölcserből, úgy ömlött belőle a kísértés...” S aki ma, mi tagadás, ugyanúgy esik e kísértés csapdáiba, mint a század elején, vagy a TŰZES ANGYAL ama régi, legendás napjaiban.

Ez az, ami ezt a regényt a mai olvasó számára is *sokkoló lelki élménnyé* teszi. Mert a technika és informatika felturbózott világában, ahol minden mégis néhány egyszerű kulcsra, *a pénz, a hatalom és a szex* hármasság mágikus hívószavára jár, a férfi-nő probléma érzékeny, gyulladásszerű terület, közvetlenül a szesszel, szoláriummal, púderrel, hencegéssel, vagánysággal, álfölénnyel fedett pattanásos felszín alatt. Elszoktunk tőle, hogy belenyúljanak, de pubertásos izgalommal várjuk, hogy ez megtörténjék mégis.

Bármit csinált a szexből a dogmatikus kereszténység két évezrede, a polgári házasság intézménye vagy a szexuális forradalom, mindannyian tudjuk legbelül, hogy a lángoló *pallosú* angyal nem bugyuta dajkamesét rekeszt el tőlünk, hanem létezésünk, férfi- és nő-voltunk titkait, s hogy e titkok (bármit aggassunk is rájuk, durvaságot, hallgatást, redukált gesztusokat, sikereket és ideológiákat, kibeszélést vagy „felvilágosult” okosságot, csakhogy úgy tehessünk, mintha nem volnának) –

e titkok mégis kibövik a hétköznapok sűrű szövetét és akarják, hogy meglássuk őket. Ezért is olvasunk TŰZES ANGYAL-szerű „meséket”, hogy beleshessünk e titkokba anélkül, hogy megsértenénk a tabut, az elhallgatás konszenzusát.

Mindnyájan tudjuk, hogy a *férfi-nő együttélés* hajszálfinom *pszichológiai megfigyelése*

(gondoljunk Renáta hangulatváltozásaira, „szeszélyeire”, melyek tobzódása talán csak a tudatossá vált tudattalan komplexitásának kiterítése az analitikus, oksági időben;

Ruprecht öniróniát sem nélkülöző ingázására józanság és megbabonázottság között, a depresszió és mámor részleteire, az uralás és uralomvesztés tűzijátékára, naivítás és tudálékosság, önbizalom és talajvesztés, hazudozás és lángoló igazságkeresés, öntudatvesztés és pengeéles éberség szüntelen villódzó pólusaira, melyek mintha a pszichikus létezés szüntelen ki-be kapcsolódását írják le, vagy az idő, az átélés és az emlékezet vad szubjektivitására, mely Ruprecht élményeinek egyik leginformatívabb vonása)

mögött nehezebben kitapintható, mégis eleven és sokkal mélyebb valóságok rejlenek.

Szeretnénk, ha Renáta csak fehérmájú, egzaltált, hisztérikus nőstény lenne, Ruprecht pedig csak bamba, csapdába esett férfi, Mádiel csak egy túlfűtött keresztény fantázia szirupos terméke, Heinrich gróf pedig ködös kísértet, színpadi kellék. De még akkor is, ha sosem hallottunk volna *individuuációról*, az egyéni fantáziák meghatározó szerepéről a belső én, az önvaló keresésének útján, akkor is nehezünkre esnék ilyen egyszerűen elintézni ezt a dolgot, mert *érintve vagyunk*. Olyan jelenségek ejtik foglyul lelkünket, fantáziánkat, érzéseinket, melyek erősebbek nálunk. Érezzük, hogy Renáta szerelme Mádiel iránt olyasmi, ami **van**, bennünk van, létezik, él és erősebb, mint ami eltakarja. Amibe a nő szerelmes, az a Tökéletesség: a sok, a Minden, az Egy. *Ezt vetíti rá* – a Szellemnek, az Ideának, az abszolút, jogos Hatalomnak és a tökéletes, hiánytalan Szeretetnek a képét – *minden nő minden férfira*. És ezt várja minden férfi a nőtől: hogy Istennek ismerje el őt kapcsolatuk univerzumában. **Ez minden csalódás gyökere**. Mert Heinrich gróf nem Mádiel angyal, és Ruprecht még kevésbé az. A nő legbelső valósága a Teremtettség valósága: az alkotójától eltávolított, objektivált, magányos létezés, amely a vele egy Isteni Nemző hiányát csak folytonos újrászülésének kísérleteivel remélheti pótolni. Ám a megszült fiú, a reménybeli isten, a mindenkori új Messiás megtagadja az istenülést: a valóságot pusztá nyersanyaggá, minden szellemit ideológiává silányítva az immanenciát is, a transzcendenciát is a nőre hagyja, és – a kettő között állva – álvalóságot termel. A Legmagasabbtól megtermékenyített anya(g)i valóság a becsapottság valósága: a férj nem isten, a fiú tökéletlen apja mása vagy gyilkosa, a föld mohó méhébe újra és újra megtérő elvetélt kísérlet.

Ebből a szempontból nézve *Renáta* (~ *az újjászületett*) útja az anyag csalásaiba-csalódásaiba belefáradt lélek új útja a születés/halál körforgása, a szaporodás, az anyaság szintje fölött: lemondani a fiú születésének oedipális reményeiről, a hármasságot dualitássá, férfi és nő, alkotó és teremtmény, *purusa és prakriti* kettősévé redukálni. A kép annyira tiszta, hogy minden eleme egyezik: nincs gyerek (csak Ruprecht álmodozik kínjában Agnessával való hagyományos családi boldogságról), Renáta pedig a szerelem csúcspontján sem akar hallani házasságról, inkább vállalja a „barátnő” mára már általánossá vált, a századelőn és a regény cselekményének idejében viszont erősen botrányos, veszélyes státuszát, amivel kivívja a „szajha” pejoratív és szakrális címét. És ezzel (anélkül, hogy ő vagy megalkotója, Brjusov tudná) azt képezi le, amit Jung *animának* nevez; aminthogy a Ruprecht-Heinrich-Mádiel hármasság sem más, mint a racionalitás-intelligencia-szellem által meghatározott, egyetlen és polimorf *animus*. E két ősképp vívja szemünk láttára húsbavágóan fontos, véresen komoly harcát az *egyesülésért* messze a szexualitás hétköznapi szintje fölött: azt a harcot, amely ma is, bennünk is, általunk is folyik a világnak nevezett projekciók egyre dúltabb csataterein.

Innen támadhat a gyanú is (nem csak az okkult részletek, könyvek, adatok hemzsegése figyelmeztet), hogy itt és most egyfajta *okkult beavatás* résztvevői vagyunk.

Aki csak egy kicsit is járatos az ezotériában, sejti, hogy a beavatás nem okvetlenül ceremónia, hogy a ceremónia csak megkoronázása, megjelenítése, rituális leképezése a valódi beavatásnak, amely előtte már lejajlott a valódi színtéren, az élet színpadán, az ember lelkében. Talán az is megvilágosodik lassan, hogy mindannyian saját beavatásunk valamelyik lépcsőfokán állunk, és belső értékeink alakulásának és tudatosulásának függvényében lépegetünk – igen lassan, az emberi élet léptékével mérve milliméteres csigalassúsággal – előrefelé, és zuhanunk néha igen nagy sebességgel vissza, hogy előlről kezdjünk mindent, merthogy tudatos énünk, melynek feladata volna *úrrá* lenni tudattalanunkon, oly igen szűk az utóbbi hatalmas kiterjedéséhez és energiáihoz képest, hogy ezek az *úrrálevések*, mint Jung sokszor leírja, folyton meghíúsulnak, lelepleződnek mint csupa merő *elővételezés*: szétzúzzák magukat a tények szikláin.

Minden esemény „próbatétel”, amint azt Renáta többször jelzi a hitetlenkedő Ruprechtnek. És még ha Renáta szavai – avatott szerzőnk jóvoltából – szivárványosan kétértelműek is, úgyhogy sohasem tudjuk igazán (Ruprechtrel együtt), mit gondoljunk felőlük, azt azért érezzük (helyette is), hogy akár igaz is lehet, amit beszél, hogy talán tud valamit, amit mi nem.

És a figyelmes olvasót éppen ez a kétértelműség, a helyzetek bizonytalansága, a folytonos libikóka győzheti meg, hogy *valódi beavatásról* van szó. Hiszen nem lehetne szó komoly ügyről, ha szabályok, előírások, dogmák vagy meggyőződések mentén futna a cselekmény, ha tudni lehetne, mi helyes, mi nem, vagy hogy az, ami ebben a pillanatban helyesnek látszik, nem lesz-e végzetes baklövés a következőben. A valódi beavatás az, amikor minden bizonytalanság és kétely, megpróbáltatás és csábítás, érdem és erény és megcsalattatás útvesztőjén túljutva a szentély kapujában álló Mesteredtől térdreborulva, alázatosan lehajtott fejjel átveszed jutalmadat, a beavatás kardját – s akkor kiderül, hogy nem lett volna szabad elfogadni, hogy csapda volt, hogy a Mesternek sem szabad hinned egy ponton túl – és amikor újrakezdesz mindent, legelőrről – akkor valahol, valamikor rájössz, hogy mégis megálltad a próbát éppen azzal, hogy képes voltál semmisnek látni minden kísérletedet, küzdelmedet, küzdelmeid minden látszateredményét – talán még a valódi eredményeket is.

Minden bizonyosság lehetetlensége, a morális visszaigazolások érvénytelensége, igazság és hazugság, jó és rossz relativizálódása, azonosulás és idegenség, bentlét és kintlét, a nézőpontok állandó váltakozása, sodró sorskényszer – ezekkel az elemekkel írható le Ruprecht helyzete Renáta mellett, míg korábbi (és későbbi) élete ezzel ellentétben zajlik; mintha a normális, *profán* téridőből egyfajta *szakrális* téridőbe emelkedett volna, ahol *minden másképp van*. Tréfának tetszhet, de épp erről van szó, hogy ti. igazából *mindig minden másképp van*; és éppen attól válhat mássá, kiemeltté valami, hogy a tudat elkezdi másképp látni a dolgokat, mintegy ráébred, hogy a dolgok másképp vannak, mint ahogy tudta; a valóság elvékonyodik, mert meglazulnak a dogmák, amelyek olyan szorosán össze(vissza?) tartották, illúzióknak kezd látszani. ami addig tény volt, a valóság, a világ, az anyag, a test holtá válik, ahogy a tudat visszavonja róla projekcióit: Ruprecht *halálosan megsebesül* Heinrich-Mádiel kardjától – a szellemi igazság fénysugarától, másképp fogalmazva kicsit a dolgot. Ruprecht ezzel *arra a fokra lép, ahonnan* – sejtjük már az elején, hiszen csak gondoltunk valamit Mádiel Angyalról és pártfogoltja elhivatásáról – *Renáta indít*: egy olyan pontra, ahol a lélek megpróbál elszakadni a testtől, hogy egyesüljön a Szellemmel, belépve az *unio mentalis állapotába*, amely sok kínon át kiszenvedett fény és dicsőség kellene hogy legyen, az áhított Paradicsom, csakhogy sötétség mégis, elsötétülés, a test halála, démonok orgiája, hollók örvénylése a szentség helyén (Máter Johanna!) – a *nigredo*, egyszóval. Nem véletlen, hogy Renáta szerelme itt virágozik ki Ruprecht iránt. Ha nem a nőstényi bosszú – e helyt nem túl meggyőző – olvasatát tartjuk egyedül elképzelhetőnek, akkor arról (is) lehet szó, hogy *Renáta tudja*, minek kell történnie ahhoz, hogy Ruprecht egy szintre kerüljön vele. *Csak ezen a szinten tud benne társra találni*, hogy az égi angyal és a lebukott beavatott helyett vele próbálja meg a következő fokot:

a kémiai menyegzőt, a visszacsatlakozást a fizikaiba, a testbe, a világba – a *re-animációt*, a visszatérést a megszerzett fényvel /szellemi pozícióval (mint manapság beszámolnak erről a mi klinikai halálból visszatért kétszerszületettjeink). *Ez az, ami nem sikerül* (merthogy mindennek *rendelt ideje* van), mert még aligha sikerülhetett, mert még ma is alig sikerül, igen keveseknek, mintegy kegyelmi úton, néha, talán... Így indul vissza Renáta, visszafelé a megtett úton, a szenvedés, az elsötétülés, a halál útján a kezdőpontra az ő Mádieléhez, de már Ruprecht jövőbeli kezét fogva – és így megy vissza a megtett úton a maga profán téridejébe Ruprecht, de már egy tudatosan átélt kísérlet emlékével.

Nigredo, Kali Yuga, vagy kisebb egységben (mert mindig minden ismétlődik és variálódik nagyban, kicsiben, még kisebbben és így tovább) és paradox módon: *felvilágosodás* – nem más mindez, mint a test, a világ, az anyag elkülönülése a tudattól, kísérlet, hogy a tudat objektiválja, feldolgozza, felülről-kívülről nézze, végső soron absztrakttá: halottá és abszolúttá tegye a világot. Ebben a külsővé tett világban, amelyben a tudat lemond a valósággal való régi, mágikus egységéről, a mágus bűvésszé, a misztérium cirkusszá, a szent együgyű bohóccá degradálódik. *A beavatási tudás (az ezoterikus hagyomány) elfelejtése és kirekesztése komédiává süllyeszti azt.* Ruprecht egyik regénybeli társa, mindnyájunk útjának hűséges vándora *Faust doktor*, korunk embere, aki „eladja lelkét” a tudásért, de a megismerni vágyott világ ócska trükkök halmazaként jelenik meg előtte Mefisztófelész könyörtelen szellemének unott, kárörvendő, mindent leleplező fényében. Ezt a kegyetlen folyamatot, az illúzióvesztés, a projekciók visszavonásának folyamatát azonban a tömeg félreérti: gúnyt űz belőle, hitetlenkedik, kíváncsiskodik, a felszínnek bedől, a mélységet elutasítja, visszaél vele, hasznot akar húzni belőle, vakhit és éppoly vak kételkedés szélsőségei között támolyog.

Ismerős lehet nekünk ez a kép, az *önismeret* immár eltéveszthetetlen kapuja előtt toporgóknak, akik szívesen „túllépnénk e mai kocsmán, az értelemig és tovább” – de tudjuk-e, hova tovább? Nyakunkon a Vízöntő, a New Age, az Új Ember hajnala – *egy fantasztikus utazás az ezotéria titkos tájain.* Akárcsak Brjusov regényében, újra itt van körülöttünk minden: reinkarnáció és beavatás, gyógyítás és csodák, mágia és „harc a sötétség erőivel”, boszorkányok és gyógyfüvek, ördögűzés és karma, elavult, doktriner egyetemek és elvakult, profetikus látnokok, jóslatok és beteljesedések, túlvilági beszélgetések és stigmatizáció, jelenések és aszketikus divatok, babonák racionalizálása és a rációhoz való babonás ragaszkodás,

angyalok, démonok, ufók, szentek, álkrisztusok és re-álpolitikusok, váltott és (meg)váltatlan farkasok, biorobotok, sok apró ördög és emberbábu – emberbáb?... lesz-e belőlük aranyfényű Mádiel-pillangó, égszínkék szemű, aranyhajú, tüzes angyal? *Az angyal, akit keresünk?*

Valakiről tudunk, aki majdnem az lett, csak időnek előtte beleszédült látomásai tüzébe. *Bódy Gábor forgatókönyvet írt Brjusov regényéből*, megtoldva a történetet egy keretjátékkal, amely az ő lehetőségeibe (a mi lehetőségünkbe) ágyazza a történet mikrokozmoszát: *tiszta értelemmel, éber tudattal megtapasztalni, átélni, megismerni, megérteni mindent.* Lehetetlen, de mégis. *Szimbólumként használni az életet, a fizikai síkot, a tárgyak kapcsolatát, a történéseket, és megjeleníteni, mi történik, ha hibát követünk el* (márpedig mindig elkövetünk). Mi történik, ha túlidealizáljuk a dolgokat, ha túl magasra nézünk, feljebb, mint ameddig ellátunk – mint Bódy komponistája a cselló és a csellista iránti romantikus rajongásában (mint Renáta Heinrich iránti rajongásában, mint Európa az elérhetetlen Krisztus iránti valahai rajongásában): bosszút áll rajtunk a valóság, bosszút állunk a valóságon, sárba rántjuk – önmagunkkal együtt – azt, amihez pedig leginkább van közünk. „Átkozott! Átkozott! – kiáltja a haldokló Renáta utolsó erejével: - Undorodom tőled!” Az író pedig így szól a III. Intermezzóban: „Nekem a vonós hangszerekről mindig az jut az eszembe, hogy kisodort és megfeszített disznóbélen lószórt húznak.”

És ekkor a megkínzott lélek megőrül és törni-zúzni kezd, feldarabolja és a falra tűzi a csellót, önmaga legjobb (egyetlen?) lehetőségét,

feldarabolja a világot, szétveri a falon a testét, kimenekül a pusztulásba, a káoszba, a halálba.

Pedig csak kissé pontosabbnak kellene lenni. A mágikus operáció is azért nem sikerült, mert mindig becsúszik egy apró hiba. *Pontosítani, közelíteni. Felismert valónkra szabni a megváltást.* Lucifer, az emberiség kísértője a túlzás és a hazugság nagymestere. Az öltözetek váltogatója. Nekünk, akik az Angyalt keressük, a Vízöntő korszak emblematisz angalyát, a szellemivé váló Ént, le kellene mondanunk a színes és tüzes és aranyos ruhák káprázataról. „A legbensőbb menny angylai – mondja Swedenborg, és ő aztán tudja – ... ruhátlanok.”

A mi angylaink – aminthogy démonaink is – nagyon messze vannak ettől. Ezerféleképp öltözöttek, ezerféle cifra vagy rongyos jel-mezbe takartak: rejtett vagy vállalt hiúságaink, kifelé vagy befelé fordított magamutogatásunk, önfelmentő ideológiáink lepleibe. Pedig – ahogyan mi magunk – ők is, angylaink és démonaink is abban érdekeltek, hogy egy új ember – *AZ EMBER* – emelkedjék ki majdan a Vízöntő szivárványos szakadékából. Nem Renáta Tüzes Angyala, Mádiel angyal a maga lángoló ruhájában, hanem az öltözetek és álöltözetek (álarcok, szerepek, morálok, ítéletek) nélküli, mezítelen ember a maga minden tapasztalaton túli, mindent megtanult, mindent megértett, mindent uraló, isteni ártatlanságában.

Ám ehhez *vissza kell térni a valóságba*, mint ahogy Ruprecht visszatér. Nem kimenekülni, mint Renáta, aki az *Amor Sanctus* elragadtatásában csak az utolsó pillanatban érti meg, hogy neki tényleg Ruprecht a társa, az ő szintjén lévő probléma, a hétköznapok valósága, ahová újra meg újra meg kell térni, még ha angyalokkal hált is az ember.

Ruprechtnek persze könnyebb, ő nem látta az angyalt, ő csak Renátát látta, aki boszorkány és szent is volt egyszemélyben, aki valóság volt, ámbár szakrális valóság, kiemelt tér, kiemelt idő: a beavatás, a megváltás lehetősége, a szerelem tere és ideje. *Ruprecht vissza tudott térni a maga profán valóságába, hétköznapjai tényei közé, mert ő még nem látta az angyalt.* De mi lesz velünk, ha mi meglátjuk?... *Ha meglátni véljük a New Age mámorában*, a pusztulás sarkunkban loholó félelmei és az újjászületés túl olcsón felkínálkozó reményei között?

Meg tudjuk-e különböztetni a megtévesztések tűzijátékát a megváltás szivárványától?

Talán mégis Ruprecht, a legkisebb, leghétköznapibb, legesendőbb teremtmény mondja ki a legfontosabb szavakat, amelyeket kíséretül ad nekünk – mint tanácsadó angyalt – az előttünk álló nehéz útra, ha eltévednénk a megváltáskeresés bonyodalmai között. Azt súgja meg nekünk ez az angyal, mit őrizzünk meg, ha úgy tűnik, mindenről le kell mondanunk, mindent el kell veszítenünk; hogy mi az, aminek meg kell maradnia mindig, legvégül is:

„Érzem, hogy élet van bennem, s hogy én az életben vagyok.”

Így szól a mi angylunk.

Budapest, 1997. február